بسم الله الرحمن الرحيم

ރިޔާޟުލް ...

އަދަދު: 02 ޖަރީދު: 40 10 ރަމަޟާން 1431 20 އޮގަސްޓް 2010 އިޞްދާރު: މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒް

ބާރުގަދައިޖިހާދާ ޕާކިސްތާނުގެ އަޚުންނާއި އުޚުތުންނަށް އެހީވުމަށް އަވަސްވެގެންނަމާ ހިނގާށެވެ!

ބަރަކާތްތެރި ރަމަޟާން މަހަށް ހަނދުވަރުވީއިރު އިސްލާމީ އުއްމަތަށްވަނީ ވަރަށްބޮޑަށް ހިތާމަވެރި ކާރިސާއަކާ ކުރިމަތިލާފައެވެ. މުސްލިމުންގެ އެންމެ ވަރުގަދަ އެއްޤައުމު ކަމުގައިވާ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަވަށްޓެރި ޕާކިސްތާނުގައި ފެންބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުން، އެޤައުމުގެ އެތައްބަޔަކު މަރުވެފައިވާއިރު، އެތައްމިލިޔަން މީހުންވަނީ މަގުމަތިވެފައެވެ. މިއީ ޕާކިސްތާނުގެ ތާރީޚުގައިވެސް އެޤައުމަށް ކުރިމަތިވި އެންމެ ހިތާމަވެރި ބޮޑުކާރިސާއެވެ. އަދި މުޅިދުނިޔެއަށް ބަލާއިރުވެސް މިފަހުގެ ތާރީޚުގައި މުޅިދުނިޔެއަށްވެސް ކުރިމަތިވި ގުދުރަތީ ކާރިސާތަކުގެ ތެރެއިން މިއީ އެންމެ ހިތާމަވެރި ބޮޑު ކާރިސާކަމަށް ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުގެ ރިޕޯޓްތަކުން ބުނެއެވެ. 2005 ވަނަ އަހަރު ކަޝްމީރަށް އައި ބިންހެލުމާއި 2004 ވަނަ އަހަރު އާސިޔާއަށް އައި ސުނާމީއާއި މިއަހަރު ހައިޓީއަށް އައި ބިންހެލުމާއި މިފަދަ ބޮޑެތި ކާރިސާތަކުގައި ގެއްލުނު މުދަލާއި މީހުންނަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ މިންވަރު، ޕާކިސްތާނުގައި މިހާރު ބާރުގަދައި ޖެހި ގެއްލުން ބޮޑުވެފައިވާކަމަށް ބެލެވެއެވެ. 20 މިލިއަނަށްވުރެ ގިނަމީހުން ގެދޮރުނެތިފައި ބެލެވެއެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންގެ އަވަށްޓެރި ދީނީ އަޚުންގެ ރައްޔިތުންގެ ތަކުލީފު މިހާ ގިނަ ބަލާއި ބޮޑުވެފައިވަނިކޮށް، އެމީހުންނަށް އެހީތެރިވުމަކީ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށްޖެހޭ ދީނީ ވާޖިބެކެވެ. އަދި އިންސާނީ ޒިންމާއެކެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަސޫލާ ﷺ ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފުން ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތިކަންކަމުގައި ހިތްވަރު ދީއެވެ. ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. (لاَ تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ) މާނައީ: "ހެޔޮކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އެއްވެސްކަމަކަށް ކުޑަކޮށް ނުދެކޭށެވެ! އެއީ، އުފާވެރި މޫނަކުން

ތިބާގެ އަޚާ ބައްދަލުކުރުން ފަދަ ކަމެއްކަމުގައި ވިޔަސްމެއެވެ."

ތިބާގެ އަޚާ ބައްދަލުކުރުން ފަދަ ކަމެއް ނަމަވެސް ހެޔޮ ކަމުގައި ހިމެނެއެވެ. އަދި ނަބިއްޔާ ﷺ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. (وَاتَّقُوا النَّار وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَة) މާނައީ: "ކަދުރުގެ ބައިކޮޅެއް ސަދަގާތްކުރުމުން ނަމަވެސް ނަރަކައިން ރައްކާތެރިވާށެވެ!"

ޕާކިސްތާނު ސަރުކާރުން ވަނީ ބައިނަލްއަގުވާމީ އެހީއަށް އެދި ގޮވާލާފައެވެ. ރައްޔިތުގެ ހުރިހާ ޕާކިސްތާނު އެއްބަސްވެ ފަރާތްތަކުން އެދެވޭ އެހީތައް ލިބިގަތުމަށް ޢަމަލުކުރަމުންނެވެ. އަދި ހިތާމަ ލިބޭ އަޚުންނާއި އުޚުތުންނަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ކާރިސާއަށް ލުޔެއް ލިބިގަތުމަށް ހިތްވަރު ދީ ސަޚާވަތްތެރިކަން ދެއްކުމަށް ހުރިހާ ދުނިޔެއަށް ގޮވާލާފައެވެ.

އާންމުކޮށް ރަމަޟާން މަހަކީ ސަޚާވަތްތެރިކަމުގެ މަހެކެވެ. ސަދަގާތާއި ހެޔޮކަމުގެ މަސްކަމުގައި ބެލެވޭ ރަމަޟާން މަހު، ބަރަކާތާއި ހެޔޮކަމުގެ ދުވަސްތަކުގައި، ޕާކިސްތާނުގެ އަޚުންނާއި އުޚުތުންނަށް އެހީތެރިވުމަށް އަވަސްވެގެންނަމާ ހިނގާށެވެ! ރަސޫލުﷲ ﷺ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. (وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّــهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّــهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرُبَاتِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ) މާނައީ: "މީހަކު އަޚާގެ ބޭނުންތަކެއް ފުއްދައި ދިނުމުގައި ދެމިހުންނަ ހާލު ބޭނުންތަކެއް ފުއްދައިދެއްވުމުގައި ﷲ ދެމިހުންނެވިއެވެ. ދުނިޔޭގައި މުސްލިމެއްގެ ހިތާމައެއް މުސީބާތެއް ދުރުކޮށްދިނީމަ، ޤިޔާމަތްދުވަހުގެ މުސީބާތްތަކުގެ ތެރެއިން މުސީބާތެއް ﷲ ދުރުކޮށްދެއްވާނެއެވެ."

އިބްރާހީމް ފަހުމީ

ރޯދައިގެ ކައްފާރާ

މަރްޔަމް ޝަފީޤާ

ރޯދައަކީ މާތްالله ﷾ އިންސާނުންނަށް ފަރުޟުކުރައްވާފައިވާ އަޅުކަންތަކުގެ ތެރެއިން ވަރަށް މަތިވެރި އަޅުކަމެކެވެ. މާތް الله ވަޙީކުރައްވާފައިވަނީ: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ﴾ (سورة البقرة: 183) މާނައީ: "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީގެމީހުންނަށް ފަރުޟުކުރެއްވުނު ފަދައިން، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށްވެސް ރޯދަ ފަރުޟުކުރެއްވުނީއެވެ. އެއީ، ތިޔަބައިމީހުން ތަޤްވާވެރިވުމަށްޓަކައެވެ." ރޯދައިގެ މާތްކަމާމެދު ޙަދީޘް ރަސޫލާ ﷺ ގެ އަރިހުން އެތައް ބަޔާންތަކެއް ވާރިދުވެފައިވެއެވެ. އެކަކޮޅަކީ ބަޔާންކުރައްވައެވެ. "مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيْمَانًا وَإِحْتِسَابًا غُفِرَلَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِه" (البخاري- مسلم) މާނައީ: "ތެދުވެރިކަމާއި އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު، الله ގެ ދަރުމަ އަންނާނެކަމަށް ރަމަޟާންމަހު ރޯދަ ހިފައިފިމީހާގެ ފާއިތުވެދިޔަ ކުށްތައް ފުއްސަވައިދެއްވާނެއެވެ." އިސްލާމްދީނުގެ ރުކުންތަކުގެ ތެރެއިން ހަތަރުވަނަ ރުކުނަކީ ރަމަޟާންމަހުގެ ރޯދަހިފުމެވެ. ޝަރުޢީ އުޒުރެއް ނެތި ރޯދަ ދޫކޮށްލުމަކީ ބޮޑު ފާފަތަކުގެ ތެރެއިން ފާފައެކެވެ. އެއީ އަންނަ ބޮޑު ފާފަތަކުގެ ތެރެއިން ފާފައެކެވެ.

ޖުމްހޫރު އިސްލާމީ ފުޤަހާއުން ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތުގައި، ޝަރުޢީ އުޒުރަކާ ހެދިގެން ރަމަޟާންމަހުގެ ރޯދަ ދޫކޮށްލުމުގެ ހުއްދަ، އެ ރޯދަ ހިފަންޖެހޭ ފަރާތްތަކުން ނަމާނުގެ ކަންތައް ލިބުމާ ދިމާވާ ހާލަތުގައެވެ؛ ބަލިވުން، ދަތުރުވެރިއަކަށްވުމާއި، ބައިސޯވެރިއާ އާއި ނިފާސްވެރިއާ ހިމެނެއެވެ. މާތްالله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٖ فَعِدَّةٞ مِّنۡ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴾ (سورة البقرة: 184) މާނައީ: "ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ބަލިވެއްޖެ މީހާ، ނުވަތަ ދަތުރުވެރިއެއް މެދުވެރިވާ މީހާ، (ރަމަޟާންމަހުގެ ރޯދަ ދޫކޮށްލައިފިނަމަ) އޭނާ ދުވަސްތަކުން އެ އަދަދު ހަމަކުރުން ހުންނެވެ."

މާބަނޑުމީހާ ރޯދަ ދޫކޮށްލުން، ބަނޑުގައިވާ ދަރިފުޅަށް ގެއްލުމަކަށްވެދާނެކަމަށް ބިރުވެރިކަމެއް ހީވާނަމައެވެ. އަދި ކިރުދޭމީހާ ރޯދަ ދޫކޮށްލުމުގެ ދަރިފުޅަށް ބޭނުންވާވަރަށް ކިރު ނުލިބިދާނެކަމަށް ހީވެއްޖެނަމަ ދުވަސްތަކުން އެ ރޯދަތައް ޤަޟާކުރަންޖެހޭނެއެވެ. ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ ދުވަހެއްގައި އެއްފަދައިން ރޯދައަށް ހުރުމަށް ކުޅަދާނަކަމެއް ނެތް ބަލިމީހާ، ހަމަ އެފަދައިން ދުވަސްވީ މީހާ އެ ދުވަސްތަކުގެ ރޯދަ ހިފުމުގެ ބަދަލުގައި ފިދުޔާ ދިނުމެވެ.

ޚުދުރަން ދުވަސްތަކުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ރޯދަ ނުހިފޭވަރުގެ ދާއިމީ ބަލިއެއް ހުންނަ މީހާ، ރަމަޟާންމަހުގެ ރޯދަ ދޫކޮށްލުމުން ފަހު އެ ރޯދަތައް ޤަޟާކުރުމެއް ނުޖެހެއެވެ. ހަމައެކަނި ކައްފާރާ ރޯދައަކަށް ފިދުޔާއެއް ދިނުމުން ފުދެނީއެވެ. މާތްالله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ وَعَلَى ٱلَّذِينَ يُطِيقُونَهُۥ فِدۡيَةٞ طَعَامُ مِسۡكِينٖ ﴾ (سورة البقرة: 184) މާނައީ: "އަދި އުނދަގުލާއެކު ކެތްކުރެވޭ މީހުންނާ މިހާގެ މައްޗަށް ކަފާރާތުގައި (ރޯދަ ދޫކޮށްލުމުން) ފިދްޔަ ދިނުމެވެ."

ރަމަޟާންމަހުގެ ދުވާލު ރޯދައަށް ހުރެ، އަންހެނުންނާ ހުރުން ރޯދަ ގެއްލިއްޖެއެވެ. އަދި އޭގެ ބަދަލުގައި ކައްފާރާ ފަރުޟުވެއެވެ. އޭނާ ރޯދަ ޤަޟާކުރުމާއެކު ކައްފާރާ ދިނުން ވާޖިބުވެއެވެ. އަބޫ ހުރައިރާ ؓ ރިވާކުރައްވައެވެ. މީހަކު މާތް ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ އަރިހަށް އައިސް ދެންނެވިއެވެ. "اللهُ ގެ ރަސޫލާއެވެ! އަޅުގަނޑު ހަލާކުވެއްޖެއެވެ!" ރަސޫލާ ﷺ ބައިތިކުރެއްވިއެވެ. "ކީއްވެ ހަލާކުވީ ކަންކަމުން ހެއްދެވީ؟" އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. "ރަމަޟާން މަހުގެ ދުވާލު އަޅުގަނޑުގެ އަންހެނުންނާއި އެއްދާންކަތިވީމެވެ." ދެން ރަސޫލާ ﷺ ބައިތިކުރެއްވިއެވެ. "އަޅުގަނޑު މިނިވަންކުރާނެ މިންވަރު އެބަހުރިހެއްތޯ؟" އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. "ނޫނެކެވެ." އެކަމަކު ބައިތިކުރެއްވިއެވެ. "ފަހެ ޖެހިޖެހިގެން ދެމަސްދުވަހު ރޯދައަށް ހުރުން ތިބާއަށް ކުޅަދާނަހެއްތޯ؟" އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. "ނޫނެކެވެ." އެކަމަކު ބައިތިކުރެއްވިއެވެ. "ފަހެ ފަސްދޮޅަސް މިސްކީނުންނަށް ކާންދޭނެ އެއްޗެހި ތިބާ އަތުގައި ވޭހެއްތޯ؟" އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. "ނޫނެކެވެ." ދެން އޭނާ އިށީނީއެވެ. ފަހެ ރަސޫލާ ﷺ ކައިރަށް ކަދުރުގެ ލަކުޑިއެއް ގެނެވުނެވެ. އަދި ބައިތިކުރެއްވިއެވެ. "މިއިން ޞަދަޤާތްކޮށްލާށެވެ." އޭނާ އެހެން ދެންނެވިއެވެ. "އަޅުގަނޑުމެންނަށްވުރެ ފަޤީރުވެގެން ބޭނުންތެރިއަކަށްތޯ؟ ފަހެ މިޝަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށްވުރެ ބޭނުންތެރި އާއިލާއެއް ނުވެއެވެ." އޭރުން ރަސޫލާ ﷺ ގެ ކޮޅުދަތްތައް ފެންނަވަރަށް ހިނިއައިސް ބައިތިކުރެއްވިއެވެ. އަދި ބައިތިކުރެއްވިއެވެ. "ފަހެ ތިބާގެ ގެވެށިމީހުންނަށް ކާންދޭށެވެ."

މިހާރަކަށް އައިސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގައިވެސް ރަމަޟާންމަހުގެ ދުވާލު އެއްވެސް ޝަރުޢީ އުޒުރަކާނުލައި ކައިބޮއި ހަދައެވެ. މިއީ އިސްލާމްދީނުގައި ކަނޑައެޅިގެން ބަރާބަރުކުރެވިފައިވާ ކަމެކެވެ. އަދި ބޮޑުފާފައެއް ކަމަށް ބަލަނީ. އެހެންވީމާ މާތްاللهއަށް ތައުބާވެ އެ ރޯދަތައް ޤަޟާކުރުން ވާޖިބުވެއެވެ.

ޢިއްޒަތްތެރިކަމީ އެއްމުސްލިމަކު އަނެއްމުސްލިމަކަށް އަދާކޮށްދޭންޖެހޭ ހައްގެއް!

މޫސާ އަންވަރު ހަސަން

އިސްލާމްދީނުގެ އަދަބުތަކުގެ ތެރޭގައި މުސްލިމުން، ބެލުންތައް ތިރިކުރުން ހިމެނެއެވެ. މާތް الله ވަޙީ މުއުމިނު ފިރިހެނުންނާއި މުއުމިނު އަންހެނުންނަށް އެބައިމީހުންގެ ބެލުންތައް ތިރިކުރުމަށާއި ލަދުވެތި ގުނަވަންތައް ރައްކާތެރިކުރުމަށް ނަޞޭހަތް ހަނދާންކޮށްދިނުމަށް އަންގަވައިފައެވެ. އިސްލާމްދީން ނަހީކުރައްވާފައިވާ ބެލުމަކުން ފިރިހެނުންނާއި ދިމާއަށް ބެލުން ވަޙީ އަންހެނުންނަށް ނަހީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ހަމައެފަދައިން ފިރިހެނުންވެސް އަންހެނުންނަށް ބެލުން ވަޙީ ނަހީކުރައްވާފައިވެއެވެ. މިގޮތުގެ ބެލުންތައް ތިރިކޮށް ނަފްސަނި އުކަށްތައް ހަނދާންކޮށްދީ، މިގޮތުގެ ހިތަށް އަ ބެލުން އުފާވެރިކަން އިޙްސާސްވާފަދަ ބެލުމަކުން ހިތާ މިހުރަހަށް ބެލުން ވަޙީ ނަހީކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި އެއީ އުއްމުސްލިމުކު އަނެއް މުސްލިމުކަށް އަދާކޮށްދޭންޖެހޭ ވާޖިބެއްވެސްމެއެވެ.

މިކަމުގައި އަންހެނުންގެ ދައުރު ވަރަށް ބޮޑެވެ. މާތް الله އުކަށްބޮޑުންނަށް ވަޙީ ބެލުންތައް ތިރިކުރުމަށާއި، ލަދުވެތި ގުނަވަންތައް ރައްކާތެރިކުރުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވެއެވެ. މިގޮތުގެ ޒީނަތްތެރިކަން ފިރިހެނުންގެ ކުރިމަތީގައި ނުވަތަ މަޙްރަމުންގެ ކުރިމަތީގައި ނޫން ހާމަނުކުރުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އުކަށްބޮޑުންގެ ރީތިކަމުގެ ތެރެއިން ފާޅުވެގެންވާ ތަން (މޫނާއި ދަޢްތިބަ) ފިޔަވައި އެހެން ގުނަވަންތައް ފޮރުވުންކުރުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވެއެވެ. ބޮޑުގާތަކުން އިސްތިރިހާއީގެ ކަރުވަޅުމަތި ނިވާކުރުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވެއެވެ.

ހާއްސަކޮށް ގޭތެރޭގައި ތިން ވަގުތެއްގައި އިޒުނަ ލިބިގެންނޫނީ ގޭގެ ތެރެއަށް ނުވަދެ، މައިންބަފައިން ނިދާ ކޮޓަރިޔަށް ނުވަންނަން ދަރިންނަށް އަންގަވައިފައިވެއެވެ. ނޫރު ސޫރަތުގެ 58 ވަނަ އާޔަތުގައި އަންގަވައިފައިވަނީ މިގޮތަށެވެ. "އޭ އީމާންވި މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް މިލްކުވެގެންވާ އަޅުންނާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުދި ބާލިޣުވުމުގެ ޙައްދާ ހަމަޔަށް ނުފޯރާ ކުދިންވެސް ތިން ވަގުތެއްގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް އިޒުނަ ލިބިގަންނަ ހުށިކަމެވެ! އެއީ ފަތިސްނަމާދުގެ ކުރިންނާއި، މެންދުރުވަގުތު ތިޔަބައިމީހުންގެ ފޭރާން ބާލާލެއްވުން ތިބާ ވަގުތާއި ޢިޝާނަމާދުގެ ފަހުންނެވެ."

ބަލިކުންނާ ދުވަހުން އިސްލާމީ އަދަބުން އަދަބުވެރިކުރުވުމަށް އިސްލާމްދީނުގައި ބާރުއަޅުއްވާފައިވެއެވެ. އެކުދިންގެ ޢުމުރުން ހަތް އަހަރުވުމުން އިސްލާމީ އަދަބުތަކަށް ތަރުބިއްޔަތު ދަސްކޮށްދޭން ޖެހެއެވެ. އެކުދިންގެ ޒުވާނަ ނިވާވާތެރި ހެދުންއަޅުވަން ޖެހެއެވެ. އެއީ އަދި ހަޤީޤަތުގައި ވަޙީނާ ކުއްޖަކަށް ބޭނު ފުރުޞަތެއް ނުލިބޭނެއެވެ. ކުއްޖާ ތަރުބިއްޔަތުކޮށްދިނުމުގައި މައިންބަފައިން އެކުދިންގެ ޖަވާބުދާރީވުމަކީ ދީން ތަރުބިއްޔަތުގެ މައްސޫލިއްޔަތެވެ. ޖަވާބުދާރީވުމަކީ ދީފަ ތަރުބިއްޔާ، ހިފައިގައި ބެންގަލެއް ކާކުކަން ނުގެނެސް ކަމުކުރެވެ.

ޖަނައިން މިފަދަ ފަރުވާ ގުނަވަން ރައްކާތެރިކުރުމާއި ދަރިވަރު ބޮޑުންތަކުން ރައްކާތެރިވުމުގެ ކަރުދާސް ކައިވެނިކުރުމަށް އަމުރު ކުރައްވާފައެވެ. ކައިވެނިކުރުމުގައި ހުރިހާ ބާރުވެ މިހަރު، އިފްތިތާހު ކުރުމަށް އިސްތިޢާދު ކުރައްވާފައެވެ. ކައިވެނީގެ ހަމަހުރުކަން މަގްބޫލުކުރާ މުދަލާއި ކަނބަލުން ކައިވެނިކުރުމަށް ފަރާތްތަކުގެ ކުރިމަތީގައި ވަކިކުރުމަށް އިސްލާމްދީނުގައި ވަޙީ ހިތާމަކުރެވެ. ސޫރަތުގައި ނަބިއްޔާ ﷺ މުއުމިނު އަންހެނުންގެ ބައިޢަތު ހިފެއްވި ގޮތް ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައެވެ. سورة الممتحنة ގެ 12 ވަނަ އާޔަތުގައި އަންގަވައިފައިވަނީ މިގޮތަށެވެ. "އޭ ނަބިއްޔާއެވެ! އީމާންވި އަންހެނުން ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް بيعة ހިފުމަށް އަންނަހިނދު، އެބައިމީހުން الله އާ އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކު ނުކުރުމަށާއި، ވައްކަން ނުކުރުމަށާއި، ޒިނޭ ނުކުރުމަށާއި، އަދި ބައްޕަ ނުދެނެ ވިހެއުމަށް ހަދައިގެން ނަސަބު ކުރިމަތިލާ ނުކުރުމަށާއި، އެއްވެސް ހެޔޮކަމެއްގައި ކަލޭގެފާނަށް އަނގަ ނުކުރާނަމަ، ދެން، ކަލޭގެފާނު އެބައިމީހުންގެ ބައިޢަތު بيعة ހިއްޕަވާށެވެ! އަދި އެބައިމީހުންގެ ފާފަފުއްސެވުމަށް އެދި ކަލޭގެފާނު الله އަށް ދަންނަވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން الله އީ ގިނަގިނައިން ފާފަފުއްސަވާ ރަޙްމަތްތެރި ރަސްކަލާނގެއެވެ."

މިއީވެސް ސަލަފުބޭކަލުން ފަރުވާތެރިވެލައްވާ ކަމެކެވެ.

ޢަބްދު الله ޢަޤީލް

ދުނިޔޭގެ އާބާދީގެތެރެއިން ކޮންމެއަހަރަކުވެސް 873 ހާސް މީހުން އަމިއްލައަށް މަރުވާކަމަށް ދިރާސާތަކުން ދައްކައެވެ. މިއީ ވިސްނައި ފިލުވަރުކަން މިކަމުގެ ސަބަބު ހޯދައި ބަލައިލުމަށް ހޯދަން ޖެހިފައިވާ ކަމެކެވެ. މިހާރުވެސް މިކަމުގެ ސަބަބު ހޯދުމަށް ތަފާތު ދިރާސާތައް ކުރުމަށް އެތައްމިލިޔަން ޑޮލަރު ހަރަދު ކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދިވެސް މިކަމަށް ބަލައިލުމަށް ފެނިފައިނުވާކަން ހިތާމަތާއެކު ފާހަގަކުރަން ޖެހެއެވެ. އަދި ޖަމިއްޔާއިން ކުރި ދިރާސާއަކުން ދައްކާގޮތުގައި މިހާރުވެސް ދުނިޔޭގެ އެކިކަންކަމުގެތެރޭގައި ނަފްސާނީ ބަލިމީހުން އެކިއެކި މަސްއަލަ ޖެހިފައިވާ މީހުންގެ އަދަދު 450 މިލިއަނަށް އަރައެވެ. މިދިރާސާތަކުން ދައްކާގޮތުގައި، މިގޮތަށް މަރުވާ އަންހެނުންގެ އަދަދަށްވުރެ ފިރިހެނުންގެ އަދަދު ހަތަރުގުނަ އިތުރެވެ. އެހެންނަމަވެސް އަމިއްލައަށް މަރުވުމަށް މަސައްކަތްކުރާ އަންހެނުންގެ އަދަދު ފިރިހެނުންނަށްވުރެ އިތުރެވެ.

އިސްލާމްދީނުގައި މިކަން ބަހައްޓާފައިވަނީ ވަރަށްބޮޑު ބާރު އަޅުއްވައިފައިވެއެވެ. އިންސާނުންގެ ނަފްސު ހިމާޔަތްކުރުމަށް އެނގިފައިވާ ގޮތުން ގައުމުތައް ދީނުގެ އަސާސެއްގައިވެއެވެ. މާތް الله ވަޙީކުރައްވައިފައިވެއެވެ. ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾ (سورة النساء: 29) މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތައް ތިޔަބައިމީހުން ގަތުލު ނުކުރާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ރަޙްމަތްތެރިވެވޮޑިގެންވަނީ الله އެވެ." ގިނަފަހަރަށް މީހުން އެފަދަ ގޯސް ޙަމަލާތަކަށް އަރައިގަންނަނީ ކޮންމެވެސް ކަމަކާ މާޔޫސް ވުމުންނެވެ. ކަންކަމާދޭތެރޭ މާޔޫސްވެ އެފަދަ ގޯސް ޙަމަލާތަކަށް އަރައިގަތުމުގެ ކުރިން، الله ގެ ރަޙްމަތްތެރިކަމާއި ދަރުމަވަންތަކަން ހަނދާންކުރުމަށް ފިކުރުކުރަން މަސައްކަތްކުރަން ޖެހެއެވެ. الله ގެ އަރިހުން ނާއުއްމީދު މީހުންނަށް ހިފެހެއްޓުމަށް ވަރަށްބޮޑަށް ވަޢުދުވެރިވައްވައިފައިވެއެވެ. ﴿وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ (سورة النساء: 30) މާނައީ: "ދެކޮޅުވެރިކަމާއި، އަނިޔާވެރިކަމުގެ ގޮތުން (އަމިއްލަ ނަފްސު ގަތުލުކުރުމާ) އެކަންތައް ކުރާ މީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އިރާދަ އޮތްހިނދު ނަރަކައަށް ވައްދާވާހުށީމުއެވެ. އަދި އެކަންތައް އެއީ الله އަށް ފަސޭހަ ކަމެއްކަމުގައި ވެއެވެ." މިހެންވުމުން އަމިއްލައަށް މަރުވުމަށް ކުރާ މަސައްކަތުން އިސްލާމްދީނުގައި އިންކާރުކުރައްވާފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އަދި ހިތްހަމަޖެހުން! މިކަން ހުއްޓުވުމަށް ވަރަށްބޮޑަށް ބާރުއަޅުއްވައިފައިވާކަން ވެސް އެނގެއެވެ. އަމިއްލައަށް މަރުވާ މީހުންގެ ތެރޭގައި މުސްލިމުންގެ އަދަދު މަދުވުން އެއީ އެކަމުގެ ފުރިހަމަ ހެއްކެވެ.

ސަލަފުވެސް ހިތާމައޭގެ ޒަމާނުގައި، އެންމެފަހުން އަހަރު މުސްލިމު އެހެން ޤައުމުތަކުގައި އަމިއްލައަށް މަރުވާ މީހުންގެ އަދަދު އިތުރުވެފައިވެސް އެވަނީ ކަންތައް ހުއްޓުވުމަށް އެމީހުންގެ ދީންތަކުގައި ތަރުބިޔަތު ނެތުމާއި ބޭނުންވާ ވަރަށް ދެމިނުހުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.

ބޭނުންތަކެއްގައި އިންސާނުންނަށް ގެއްލުންވާ ހުރިހާކަމެއް އިސްލާމްދީނުގައި ވަނީ ބަންދުކޮށްދީފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް އިންސާނުންގެ ތެރޭގައި ދިރިއުޅެމުން ދާއިރު ނަފްސާނީ ގޮތުން އެމީހުންނަށް ވަސްވާސް ވެސްނުމަކީ އެކަކު ބަރަބަރަކަށް ކަމުގައި ހިނގަމުން އަންނަ ކަމެކެވެ. އިންސާނާގެ ޒިންމާ އަދާކުރުމުގައި މަޖުބޫރުވެ ބޭނުންވާ އެއްޗެހި ލިބިދޭނެ މިސްކީނުންގެ ބަރަކާތް ހޯދިދާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ސަބަބުތަކަށް އެދިފައިވަނީ ދީނުގެ ނިޔާމަ ދުއްވަމުން މިދާގޮތަށް އެއްބަސްވެވަނީ ސިލްސިލާކަމުގެ ނަހަރުތަކަށެވެ.

ޞަޙާބީ ބޭކަލެއްކަމަށްވާ ޢަބްދު ﷺ ގެ އަރިހުން ވާރިދުވެފައިވާ ހަދީޘްގައި މާނަކުރެވިފައިވެއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން ރަސޫލުالله ﷺ ހަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. މިދުނިޔޭގައި މިހާރު އެއްވެސް އެއްޗެއް ބޭނުންކުރާ ސަބަބަކީ ދުނިޔެވެރިކަމުގެ ނަފްސު ދީލަތި ކަމަކަށް ވުމެވެ.

ނަފްސު އަރިއަރިވިޔަސް ދެވަނަ ކަމުގައި ބަޔާނެއް ލިބިގެންވެއެވެ. ޖާބިރު ބިން ސަމުރާ رضي الله عنه ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައިފައިވާ ހަދީޘްގެ މާނައިގައިވެއެވެ. "ރަސޫލުالله ﷺ ގެ ޒަމާނުގައި އަމިއްލައަށް މަރުވި މީހެއްގެ މައްޔިތަށް އެކަލޭގެފާނު ނަމާދުކުރެއްވުމެވެ." މި ހަދީޘްގެ މައްޔިތަށް ވަރަށްގިނަ ދުވަސްވަން އިތުރު އެކަލޭގެފާނު އަމިއްލަ މައްޔިތަށް ކަށްވަޅުލެއްވި ނުލައްވައިފައިވެއެވެ. މިކަމުގެ ނުކުތާތަކުން ސާބިތުވާ ކަމުގެ އިތުރުން ވީއިރު އެހެން ޙަދީޘްތަކުން ހާމަވެއެވެ. އެއްކަލް ޙަދީޘްއެއްގައި މައްޗަށް ފުރާނައިގެން މަރުވެއްޖެ ކަމަކަށް ނުވާނެއެވެ. "މިހާރު ފަރުބަދައެއްގެ މަތިން ފުއްމާލައިގެން މަރުވެއްޖެ މީހާގެ ކުރިމަގުގައި ޖަހަންނަމުގެ ނާރުގައި ދިރިހުރެއްޖެއެވެ. ޖަހަންނަމުގެ ނާރުގައި ދިރިހުރެއްޖެއެވެ. އަދި މިހެންވީ ދިގުކަމާއި ފިޔަވަޅުތަކުން ސާބިތުވެގެން ދިޔައީ ހަރާމް ނަފްސުތަކަށް މުސްލިމުކަމުގެ ނިޔާ އެއްހެނިހެން މާނައެއް ދެކިގެނެވެ. އެއީ ދިގުދިގު ޙަދީޘް ސާބިތު އެކަމުގެ އަދި ދިގުދިގު ޙަމަލާތަކުން ގެނެސްދީ ޖަހަންނަމުގެ ނާރުގައި ދިރިހުރެއްޖެއެވެ."

މިފަދަ ކަންތައްތަކަށް އަރައިގަންނަ މީހުން ވިސްނައިލަންޖެހޭ މިދާހުން ދުނިޔޭގެ ފަތްވާތަކުން ނަފްސު ދުނިޔޭގައި އެހެން ދިވެހިން ދުނިޔޭގެ ދުނިޔެއަށް އެހެން މަސައްކަތްކުރާށެވެ. އެހެންނަމަވެސް މަރުވުމުގެ ދުވަހުގެ ކުރިން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ އެއްވެސް ޙަޤީޤީ ބުރަތަކެއް ރަސޫލުالله ﷺ ގެ ޙަދީޘްތަކުން އަންގަވާފައިވާގޮތުގައި، އެމީހުން ހުރިހާ ކަމެއް ދުނިޔެއަށް އެހާމެ ނުވާނެއެވެ.